

ФІЛОСОФІЯ

УДК 141.311:159.954:172

Д. В. Вергун

ГЕНЕЗА КОНЦЕПТУ «ІМІДЖ ЛЮДИНИ» В МЕЖАХ ДОМОДЕРНОЇ ТА МОДЕРНОЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ ТРАДИЦІЇ

Досліджується концепт іміджу людини з точки зору його філософського осмислення. Дефініція поняття обумовлюється історико-філософською ретроспективою: від теоретизувань щодо образу ідеальної людини до практичного визначення її в сучасній філософії. Тому проблема іміджу та його генези розглядається в контексті змін образу людини, пов'язаних з особливостями відповідної культурно-історичної епохи, соціальних поведінкових стандартів, суспільних етичних та моральних норм, філософських вчень, естетичних смаків тощо. Доводиться, що між цими явищами в усі часи існує взаємозв'язок та відбувається кореляція змісту образу людини щодо суспільних процесів та соціальних норм.

Ключові слова: *імідж, образ людини, культура міжособистісних стосунків, соціальна норма, соціальний стандарт, соціальний статус.*

Термін «імідж» вперше з'явився у 1806 р. в словнику Ноя Вебстера, американського лексикографа й мовознавця, творця «Американського словника англійської мови». Згідно тлумачення Вебстера, імідж – це штучна імітація або піднесення зовнішньої форми певного об'єкта та, особливо, особи. Це визначення доповнюється новими дефініціями, згідно вимог часу й набуває наступного звучання в сучасній транскрипції: імідж є мисленнєвим уявленням про людину, товар або інститут, що цілеспрямовано формується в масовій свідомості за допомогою публіситі, реклами або пропаганди [3].

Поняття іміджу виникає у новоевропейській культурі, проте вже з найдавніших часів люди намагались обґрунтувати необхідність тактовності, чемності та поваги як головних атрибутивних характеристик образу гідної людини. Таким чином, поняття іміджу іманентно присутнє в понятті образу людини, яке історично формувалось з найдавніших часів та було важливою складовою осмислення проблеми сутності людини.

Проблематика філософського аналізу концепту «імідж людини» у його історичному розвитку простежується вже у класичних філософських творах епохи Відродження Джованні Піко делла Мірандола, Марсіліо Фічіно, Лоренцо Валла, Л.-Б. Альберті, Данте Аліґєрі, Леонардо да Вінчі. Н. Макіавелі уперше аналізує проблему іміджа людини не лише у естетичному та загально філософському, але й у прикладному політичному контексті, відкриваючи перспективу осмисленого формування іміджем із метою маніпулювання суспільним сприйняттям та суспільною думкою. У філософії Просвітництва, де розвивається концепція людини як «чистого аркуша», *tabula rasa*, у творах Ж. Ж. Руссо та його послідовників творення іміджу людини набуває особливо гнучких форм, вироблення яких цілком залежить соціальних умов даної епохи. Глибокої розробки проблему сприйняття людини було здійснено у німецькій класичній філософії, зокрема, у творах Г.В.Ф. Гегеля.

У філософській думці ХІХ–ХХ ст. концепт «іміджу людини» зазнає змін,

пов'язаних із становленням наукової соціології та психоаналізу. Поняття «імідж» використовується при дослідженні таких проблем як соціальної стратифікації, статусних груп, самоідентифікації та ін. Відкриваються психологічні механізми формування та сприйнятті іміджу людини, зокрема, засновані на концепції підсвідомості (З. Фрейд, К. Юнг та ін.). Започаткована Н. Макіавелі лінія соціально-політичного виміру іміджу людини знаходить свого розвитку у роботах Г. Лебона та С. Московічі.

На сучасному етапі аналіз концепту іміджу людини здійснюється у рамках іміджології, як самостійної дисципліни. Знання про імідж людини має водночас науковий і практичний аспект, що обумовлює переважно емпіричну та практичну спрямованість його аналізу. Теоретичні узагальнення щодо розвитку концепту іміджу людини у культурно-гуманітарному та філософському вимірах зроблені, зокрема, у роботах М. Фазерстоуна, К. Болдуїна, М. Коуна, Р. Шустермана, Г. Почепцова, О. Панасюка, Т. Грінберга, О. Згуладзе, В. Шепеля та ін. Серед досліджуваних напрямів є проблеми інтерсуб'єктної взаємодії, створення політичного іміджу, гендерні аспекти соціального сприйняття іміджу людини у суспільстві. Осмислення іміджу людини як засіб її репрезентації у культурі надається Р. Барном, Ж. Ле Гоффом, М. Бахтіним, О. Гуревичем, О. Лосєвим, І. Биховською, Л. Черною, С. Мінцем.

Метою даної роботи є дослідження в історико-культурній площині генези концепту «імідж» та виявлення його взаємозв'язку з такими явищами, як культура епохи, філософські ідеї, суспільна норма, поведінкові стандарти, етико-моральні вимоги, естетичні смаки тощо; надати обрис щодо історико-культурної типологізації іміджу людини.

Опанування людиною теоретичного способу ставлення до дійсності посилило тенденцію етизації в розумінні людської сутності. Імідж людини в культурі античності базувався на культурі гармонії, досконалого тіла, військової вправності та класовій сегрегації. Ці вимоги досконалості знайшли своє відображення в концепції калокагії – центральному принципі давньогрецької естетики, яким позначали гармонію зовнішнього та внутрішнього, фізичної сили, краси і добра як умови людської досконалості. Аристотель стверджував, що модель поведінки істинного аристократа вимагає, крім традиційних військових чеснот, ще й стриманості, поваги, чемності, почуття власної гідності, гордості. Ці чесноти він узагальнив та систематизував у власному етичному вченні про «золоту середину», підкоривши логічним вимогам розуму [1]. Він же вперше формулює класово-стратифікаційний підхід для аналізу культури людських стосунків, сутність якого полягала у виокремленні переважно двох моральних культур – народної та елітарної, аристократичної. В межах такого підходу морально-етична система цінностей нижчих класів визнавалася квазікультурою, знецінювалась, тоді як елітарна була зразком соціально прийнятної поведінки і спілкування. Лише аристократ міг дозволити собі відвертість у стосунках, відкрито висловлювати свою приязнь або ненависть, ніколи не пробачати образ. Важливою чеснотою аристократа вважалось почуття гумору, адже така людина – завжди бажаний співрозмовник, вмє дотепно пожартувати й сприйняти гумор інших, тоді як іронія і сарказм вважалися неприпустимими у спілкуванні [5, с. 25]. Можна стверджувати, що складається достатньо стійкий імідж античного аристократа, який містить ряд обов'язкових умов та жорстких етичних вимог. Образи представників нижчих суспільних верств досить розмиті, адже вони не відповідали ідеалу, а значить не заслуговували і на теоретичне осмислення.

У Давньому Римі відбувається зародження придворного етикету, пов'язаного з культом імператора та формуванням численного штату чиновників різних рангів – від

виночерпія, тримача опахала, кур'єра, секретаря та наглядача імператорського ложа до полководців, з чітко визначеними вимогами щодо зовнішнього образу. Логічним продовженням такого розподілу людей за класовими ознаками, які нерозривно пов'язувались із володінням певними моральними чеснотами, стали відмінності у зовнішньому вигляді: за манерою одягатись, зачіскою, аксесуарами та коштовним оздобленням представників вищих класів відрізняли від нижчих. Так, громадяни Риму носили тоги (довгий шмат білої тканини, один кінець якого перекидали через ліве плече), сенатори прикрашали тоги червоною облямівкою тощо.

Теологізм середньовіччя, з його ідеалом аскези, нехтуванням тілесності, сформував ідеал людини-християнина, що зосереджена на внутрішньому самовдосконаленні та ігнорує тілесні потреби й задоволення. Людина, будучи створеною за образом та подобою Божою, мала прагнути досягти внутрішньої досконалості, аби не лише за образом бути подібною до Бога, але й духовно наблизитись до нього. Тому ідеологічним імперативом середньовіччя стала вимога мінімізації уваги до власної зовнішності, до тіла та максимальна актуалізація уваги до духовного зростання. Поняття образу людини максимально набуває духовного змісту. Портрет представника цієї доби постає у вигляді ченця, аскетичне тіло якого сховане під балахоном ряс, проте з яскраво палаючими очима, в яких горить вогонь віри Христової.

Однак, в пізньому середньовіччі – на початку нової доби утворюється інститут лицарства, головними моральними чеснотами в якому були оголошені вірність, честь, шляхетність, що у єдності утворювали етичний конструкт середньовіччя, так званий «лицарський ідеал». Його основу склали імперативи честі, васального обов'язку, воїнської доблесті та куртуазного кохання. Завдяки формуванню лицарського ідеалу військова еліта відмежовувалась від інших суспільних верств, в першу чергу від селянства.

Починає домінувати культ куртуазних манер, які з часом стали обов'язковою складовою придворного етикету. «Куртуазний» – з фр. «двір», тому вимога куртуазності поширювалась на тих, хто перебував при королівському дворі й прагнув підкреслити свій придворний статус. Якщо спочатку вимоги стосувались дотримання моральних чеснот, то з часом поширились і на зовнішність, що мала точно відповідати правилам перебування при дворі. Складається імідж придворної особи з витонченими манерами, посиленням контролем над афектами, яка вміє моделювати пристрасті. Такий імідж підкреслював престижність і владу його носія. На думку Д. де Ружмона, французького філософа, «куртуазія була екзальтацією нещасливого кохання, своєрідним виявом християнської аскези» [5, с. 33]. Куртуазний імідж доповнювався зовнішніми вимогами: довгі незручні сукні, що свідчили про неможливість фізичної праці для їх господарів, коштовні тканини, мереживо, дорожчизни, хутро. Зосередження на зовнішньому – пристойність понад усе, вело до нехтування духовними шуканнями, щире виявлення останніх стало непристойним.

Ідеал людини культури Відродження склали чесноти активності, професіоналізму, раціональності, практичної доцільності, ощадливості та індивідуалізму, у відповідності з якими змінилося й уявлення щодо шляхетності, набувши гуманістичного тлумачення. З формуванням третьої гілки християнства – протестантизму, складається відповідна етична система, яку М. Вебер назвав етикою протестантизму, що суттєво вплинула на всі сторони життя. Неробство, розпуста засуджувались як риси, що не мають спільного з істиною шляхетністю, яка вимагає самовдосконалення, гідності, творчості, обізнаності в науках, активної діяльності, працьовитості, моральної відкритості та чистоти. Формується протестантська норма:

жити без фіранок на вікнах, що своїм змістом означало вимогу для людини в кожен момент свого життя бути «чистою», відкритою для Бога та прикладом для інших.

Водночас, посилення ролі бюргерства спричинило й посилення позицій куртуазної культури та придворного етикету. В контексті цього вводяться нові характеристики образу людини, її іміджу: цивілізований, пристойний, вульгарний, грубий, мужицький. Нормативною вимогою стає шанобливе ставлення до високого соціального статусу, придворний проголошується носієм витончених манер і смаків. Представники гуманістичної культури Ренесансу стверджували, що земне життя і пов'язані з ним задоволення становлять не меншу цінність людського існування, ніж духовне самовдосконалення. Наприклад, в одному із трактатів Лоренцо Валла йшлося про те, що «фізична краса, сила і здоров'я не заперечують цінностей християнської моралі» [5, с. 41]. Ренесансна культура, прагнучи відродити античний культ тілесності, фізичної краси, формує нові уявлення щодо досконалого образу чоловіків та жінок. На протигагу аскетичному ідеалу середньовіччя образ чоловіка доби Відродження мав засвідчувати його статеvu належність, фізичну міць, енергію. Уявлення про жіночу красу будувались на здатності жінки до дітонародження, тому акцент робився на масивності, пишних здорових формах (як на жіночих портретах Рубенса доби бароко).

Починаючи з XIII ст. складається нова традиція домінування певного стилю в одязі, за яким можна було безпомилково визначати соціальний статус його власника. Наприклад, соціальний статус дами визначався глибиною її декольте, висотою підборів: чим вищий статус, тим глибші декольте та вищі підбори. В ці часи формується вимога щодо спеціального зовнішнього вигляду жінок-повій, які мали зовні відрізнитись від добродесних жінок. Оскільки в моді тих часів були досить відверті наряди, то повіям призначався одяг певного кольору та фасону, за порушення чого вводилось покарання [7]. Тож імідж сприяв додатковому закріпленню соціального статусу. Але будучи проявом соціально-комунікативного стандарту, він не відображав особистої неповторності та індивідуальності. А декаданс куртуазної культури зумовив втрату ним внутрішнього змісту. «Близкуча нікчемність, нудота у товаристві мерзенних людей, які рояться навколо! Яка боротьба дрібних честолюбств: всі тільки того й бажають або слідкують за тим, щоб обігнати один одного хоча б на півкрок», – так описував це Й.-В. Гете [5, с. 10].

В XVI–XVII ст. з'явилися наукові роботи, в яких аналізувались ідеальні й реальні образи людей та шляхи досягнення бажаних рис, характеристики соціально прийнятних стандартів, естетичних смаків. Зокрема, праці М. Монтеня («Досліди»), Ж. де Лабрюєра («Характери»), Дж. Локка («Думки про виховання»). В XVII–XVIII ст. тема образу людини розглядається у роботах Е. Шефтсбері («Характеристики людей, звичаїв, думок, часів»), Ш. Монтеск'є («Перські листи»), «Досвід про смак», Вольтера «Смак», Ж.-Ж. Руссо. Підкреслювався соціальний та естетичний аспект образу людини, його зв'язок з наявністю смаку у індивіда. Вважалось, що естетичний смак – це характеристика лише еліти суспільства, адже для його формування необхідні виховання, освіта, можливість споглядання творів мистецтва, наявність вільного часу. Акцентувалась увага на важливості комунікаційних процесів, під час яких розвивалось розуміння прекрасного та потворного.

Одним з перших філософів, який вказав у своїй антропології («Теорія моральних почуттів») на значення зовнішнього образу людини, був Адам Сміт. Він вказував на пряму залежність зовнішнього вигляду людини від наявності смаку, можливості адекватного сприйняття краси, яке базується не на об'єктивному розумінні, а на суб'єктивному ставленні. До об'єктів, що складають зовнішній образ людини, він відносив одяг, меблі, архітектуру, поезію та музику, зазначаючи, що в своїй сукупності

вони впливають і на моральні цінності суспільства [6].

XVII–XVIII ст. – часи Абсолютизму, розвитку дворянства, формування підкресленого аристократизму образів й міжособистісних стосунків. Відбувається розмежування етики доброчесності та етики манер, внутрішнього та зовнішнього в образі людини. Етика манер базується на французькому стандарті поведінки «комільфо» (належним чином), що стає ідеалом світськості, й кульмінації свого розвитку сягає за часів правління Людовика XIV, короля-Сонце. Етикет здобуває ще й політичних функцій через протиставлення аристократичної культури вищого світу буржуазній моралі, яка лише пробивала собі шлях й у ті часи була культурою нуворисів. Аристократичному галантному церемоніалу надавалася державна вага, його політичний пафос був спрямований на зміцнення королівської влади.

Центральним іміджевим та міжособистісним принципом епохи Абсолютизму став імператив раціональності, при чому його зміст відрізняється від тлумачення, поширеного в новоевропейській філософії. На відміну від філософського розуміння раціональності як розумності, первинності розуму в житті людини чи існуванні світу, в етиці Абсолютизму під раціональністю розумілася поведінка «всупереч своїм почуттям». Принцип раціональності вимагав від людини тверезого розрахунку та максимального контролю над імпульсивністю та емоціями. Представник французької філософії цього часу Ж. де Лабрюєр так описував портрет сучасника: «Людина двору вмє керувати своїми жестами, своїм поглядом і собою; вона все глибоко приховує і є цілком непрозорою для інших; вона приховує свої погані вчинки, усміхається своїм ворогам, керує своїм настроєм, маскує свої пристрасті, суперечить своєму серцю. Вона говорить і діє всупереч своїм почуттям» [5, с. 45]. Це відповідним чином позначилося на ідеалі шляхетності того часу: честь розуміється як моральна витримка, збереження душевної рівноваги за будь-яких умов. Вимоги до образу людини, її іміджу можна узагальнити у максимі: «тримати обличчя за будь-яких обставин». Це – період політичної та культурної гегемонії Франції, тому Європою поширилась мода на все французьке.

Лише Англія зуміла відгородитися від французького культурного тиску. В цей період в англійській культурі формуються іміджеві поняття «леді» та «джентльмен», в яких фіксується специфічне уявлення щодо шляхетної поведінки. Вперше поняття джентльмен зустрічається у «Британській енциклопедії» XIV ст. для позначення позбавлених спадщини молодих аристократів та відокремлення їх від плебсу. На кін. XVI ст. так позначають уже представників елітарних суспільних кіл, а з XVIII ст. джентльменом вважають людину, що є господарем слова і честі, серйозну, спокійну, врівноважену, здатну володіти собою, стриману в оцінках, освічену, чемну, відповідальну. Обов'язковим було володіння класичними мовами, невимушеність у поведінці, відсутність сором'язливості та скутості. В Європі складається нобілітет – соціальна верства, найвищими чеснотами для якої були честь та гідність, що стають атрибутивними характеристиками іміджу аристократа. Однак Ш.Л. Монтеск'є стверджував, що «честь – це насамперед зацікавленість людини тим, наскільки пристойно виглядають її вчинки в очах співвітчизників» [5, с. 49]. Розрізняли честь як репутацію, честь як шляхетність, честь як цнотливість. Отже, знову ж таки не стільки йшлося про етичний зміст честі, скільки про формальну відповідність образу людини її зовнішнім, соціально зумовленим вимогам.

В цілому, епоха Абсолютизму характеризується зниженням соціальної ролі моральних чеснот, зведенням їх до вимог пристойності в очах інших, що негативно позначилось на стані суспільної моралі: лицемірство, сервільність (рабське поведіння з вищими чинами), презирство до нижчих стають характеристиками людини цього

часу, коли зовнішня благопристойність поєднувалась із аморальністю, культом чуттєвих насолод. Важливий елемент іміджу складала вимога граційності, витонченості рухів аристократа та презирство до кремезних тіл, міцних форм: фізична сила вважалась естетично потворною. Цінувалась краса жесту, слова, що привело до виникнення моди на дзеркала. Абсолютизм став епохою пудри, рум'ян, парфумів, мережив, менуету, «жіночного чоловіка», пікантності, інфантильності, гонитви за вічною молодістю. Це спричинило небувалий розквіт світської культури та фривольних насолод.

З кін. XVIII ст. консервативні аристократичні зв'язки слабшають, родова аристократія втрачає провідну роль в суспільстві при наростанні економічної та соціальної сили буржуазії, що спричинило зміни у моральній свідомості та привело до появи нових типів соціально затребуваного іміджу. Джерелами змін служили ідеї французького Просвітництва, в першу чергу Ж.-Ж. Руссо, романтизму, німецької класичної філософії (І. Кант) та літератури (Й. Гете, Ф. Шиллер). Спільною ідеєю, яка об'єднала їх при з'ясуванні проблеми людської сутності є те, що сутність людини виражається не через її зовнішні соціально набуті або успадковані характеристики, стани чи титули, а у її моральній довершеності.

Ж.-Ж. Руссо в трактаті «Еміль, або Про виховання» стверджує ідеал людини – дитя природи, що спотворюється під негативним впливом соціального оточення. Він наголошував, що головним скарбом людини є її добре серце, яке слід оберігати від старих руйнівних суспільних традицій [4]. Романтики, створюючи культ героя, виступали за відродження внутрішньої культури особистості – чистого кохання, сентиментальності, глибоких почуттів, чесності і сердечної доброти, проти поверховості, церемоніальності, показної люб'язності. Нова система цінностей засуджувала неробство, паразитування, нечесність, манірність. Культура вишуканих манер відкидалася на користь культури моральної доброчесності, яка знайшла своє теоретичне вираження у філософії І. Канта та виведеній ним нормі людської поведінки – категоричному імперативі, що отримав статус закону міжособистісного спілкування. Кант легітимізує золоте правило моралі, й це відповідним чином позначається на ідеалі людини та на особливостях її іміджу: істинна моральність базується на внутрішній доброчесності, яка підкорюється вимогам практичного розуму людини.

Однак, в цей період оформляється моральна суперечність, пов'язана з появою в просвітницькому дискурсі етики утилітаризму. Її положення, зокрема, втілені у моральному кодексі Б. Франкліна, який стверджував, що «цінність доброчесності визначається мірою її корисності» («Поради молодому торговцю») [2]. Нові часи потребували людини нового типу – підприємця, який для досягнення професійного успіху мав бути справедливим, милосердним, поміркованим, працелюбним, добросовісним та чесним. Мірилом доброчесності стала спроможність людини отримати кредит: «Істинно моральною є людина, яка заслуговує на кредит». Франклін створює таблицю необхідних для буржуа чеснот, серед яких: небалакучість, порядність, рішучість, заощадливість, працелюбство, відвертість, справедливість, поміркованість, охайність, урівноваженість, скромність. Саме ці чесноти, складаючи імідж буржуа XVIII ст., набувають загальносоціальної ваги. Імідж набуває утилітарного характеру, спрямовується на досягнення фінансового благополуччя, розвивається в контексті етики моральних чеснот, яка протиставляється етиці витончених манер з її аристократичним презирством до праці та культивуванням паразитичного способу життя, станового чванства тощо. Простежується тенденція ускладнення структури іміджу: посилюються функції етикету, відбувається диференціація його складових (культура манер, культура застілля, мовленнєвий етикет, культура одягу тощо).

Моральна складова образу людини посилюється вимогами зростання гуманістичних принципів поваги і тактовності.

Отже, головною рисою образу людини як іміджу в домодерну та модерну епохи є жорстка вимога дотримання соціальної норми, правила, етикету. Від людини та її зовнішнього образу очікувалось не стільки прояву індивідуальності, скільки відповідності певному соціально затвердженому стандарту. Така відповідність розглядалась як необхідна умова віднесення людини до соціальних кіл, закріплення за нею тієї соціальної ролі, якої вона прагнула або на яку претендувала, тоді як відхилення від стандарту, від соціальних вимог щодо зовнішності завжди негативно позначалось на соціальному статусі індивіда, приводило до виключення його із соціального життя або ж формувало ставлення до нього як до дивака, чужака і т. ін. Сформованому в ці часи ідеалу особистості в суспільстві відповідали лише найкращі: аристократи в Античній Греції, лицарі та дворяни – в феодальній Європі, буржуазія часів ствердження капіталізму.

Список використаної літератури

1. Арістотель. Нікомахова етика / Арістотель; пер. В. Ставнюк. – Київ : Аквілон-Плюс, 2002. – 480 с. ; Aristotel. Nikomakhova etyka / Aristotel; per. V. Stavniuk. – Kyiv : Akvilon-Plus, 2002. – 480 s.
2. Иванов Р. Ф. Франклин / Р. Ф. Иванов. – Москва : Молодая гвардия, 1972. – 256 с. ; Ivanov R. F. Franklin / R. F. Ivanov. – Moskva : Molodaya gvardiya, 1972. – 256 s.
3. Королько В. Г. Основы публичной речеведения [Электронный ресурс] : учеб. / В. Г. Королько. – Москва : Рефл-бук ; Київ : Ваклер. — 2001. — 528 с. - Режим доступа : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Gurn/korol/06.php; Korolko V. G. Osnovy pablik rileyshnz [Elektronnyy resurs] : ucheb. / V. G. Korolko. – Moskva : Refl-buk ; Kiiv : Vakler. – 2001. – 528 s. –
Rezhim dostupa : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Gurn/korol/06.php
4. Руссо Ж.-Ж. Эмиль или О воспитании: с 2 портретами / Ж. –Ж. Руссо; пер. с фр. М. А. Энгельгардта. – Санкт-Петербург : Газ. «Шк. и жизнь», 1913. – 491с., 2 л. портр. ; Russo Zh.-Zh. Emil ili O vospitanii: s 2 portretami / Zh. –Zh. Russo; per. s fr. M. A. Engelgardta. – Sankt-Peterburg : Gaz. «Shk. i zhizn», 1913. – 491s., 2 l. portr.
5. Сайтарли І. А. Культура міжособистісних стосунків : навч. посіб. / І. А. Сайтарли. – Київ : Академвидав, 2007. – 240с. ; Saytarli I. A. Kultura mizhosobistisnikh stosunkiv : navch. posib. / I. A. Saytarli. – Kiiv : Akademvidav, 2007. – 240 s.
6. Смит А. Теория нравственных чувств / А. Смит. – Москва : Республика, 1997. – 352 с. ; Smit A. Teoriya нравstvennykh chuvstv / A. Smit. – Moskva : Respublika, 1997. – 352 s.
7. Фокс Э. История проституции 3-х эпох : пер.с нем. / Э Фокс. – Москва : Книжный клуб Книгоvek, Санкт-Петербург : Северо-Запад, 2010. – 232 с. ; Foks E. Istoriya prostitutsii 3-kh epokh : per.s nem. / E Foks. – Moskva : Knizhnyy klub Knigovek, Sankt-Peterburg : Severo-Zapad, 2010. – 232 s.

Стаття надійшла до редакції 15.10.2015

D. Vergun**GENESIS OF IMAGE OF HUMAN BEING WITHIN THE PRE-MODERN AND MODERN PHILOSOPHICAL TRADITION**

We study the concept of the human image of in terms of his philosophical understanding. The definition of the concept is caused by historical and philosophical retrospective: from theorizing about image of the ideal man and up to his practical definition in modern philosophy. Therefore, the problem of image and its development is seen in the context of changing perceptions of the image of a person related to peculiarities of the cultural-historical era, social, behavioral, ethical and moral standards, philosophies and aesthetic tastes, etc.

Mastering the theoretical human way of relating to reality strengthen the tendency injection of ethics into understanding of the human nature. The image of man in the ancient culture was based on the cult of harmony, perfect body, military skills and class segregation. These demands of perfection were reflected in the concept of kalokagiti – the central principle of the ancient Greek aesthetics; it can be argued that it formed the steady image of the ancient aristocracy that contained a number of conditions and tough and ethical requirements. Images of the lower social strata are blurred, because they did not meet the ideal, and therefore did not deserve and theoretical understanding. Middle Ages theologism, with its ideals of austerity, formed the ideal of a Christian man, focused on the internal self-improvement. In the late Middle Ages – the beginning of a Modern Time was formed «nobel ideal» of knighthood, with its cult of courtly manners. Strengthening the role of the burghers entailed strengthening the position of courtly culture and court etiquette. Further, there was a division of virtue ethics and ethical manner, the internal and external essence in the human image – ethics style based on the French standard of demeanor «comme il faut». Romanticism, creating a cult of a hero, advocated the revival of the internal culture of the individual. Culture refined manners was rejected in favor of the culture of the moral virtues, which found its theoretical expression in Kant's philosophy. However, in this period it issued a moral controversy associated with the advent of the Enlightenment discourse ethics of utilitarianism.

Anyway, we argue that there is a connection between the content of the human image and relevant social and cultural processes accompanied by the elaboration of the image, the forming of which is defining by the social norms.

Key words: *image, image of a human being, culture of interpersonal relations, social norm, social standard, social status.*

УДК 008: 312.421

Н. В. Барна**ПОЛІТИЧНИЙ АВАНГАРД І МИСТЕЦТВО**

У статті розглянуто специфіку політичної культури сучасності. Зазначено, що ми до сих пір долаємо не лише тоталітаризм радянської доби, а й язичницьке обожнення влади. Так, трибуна, яку описує К. Малевич та яку робив В. Єрмілов, – це